

Asociace Dítě a Rodina, z. s.

Korespondenční adresa: Lahovská 85, 159 00 Praha 5

Tel.: +420 702 026 600, e-mail: info@дитеarodina.cz

V Praze, 3. února 2021

OTEVŘENÝ DOPIS POSLANCŮM PS PČR

Hlavní připomínky k novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci,

obracíme se na vás jménem Asociace Dítě a Rodina, největšího sdružení svého druhu v České republice, které zahrnuje 86 předních organizací na ochranu ohrožených dětí, abychom shrnuli **hlavní připomínky a odborná stanoviska ke sporným nebo opomíjeným tématům, jichž se novela dotýká.**

Oblast sociálně-právní ochrany dětí nabývá na významu i s ohledem na problémy v souvislosti s dopady nemoci covid-19, protože odborníci napříč obory se shodují, že v důsledku tíživé ekonomické situace zvláště v nízkopříjmových rodinách **počet ohrožených rodin v České republice poroste.**

Máte nyní v rukou možnost, která **zde nebyla posledních osm let:** zásadně vylepšit život ohrožených dětí a zvýšit jejich šanci na zdravý vývoj, naplněné dětství i další uplatnění v dospělosti.

Hlavní výhrady k současné podobě návrhu:

1. Nevalorizovaná odměna dlouhodobým pěstounům

Novela nemění odměnu dlouhodobého pěstouna a jen minimálně ji mění u 2 dětí a u rodin s dětmi se zdravotním postižením. Částka je stanovena fixně, takže nereflktuje růst nákladů a inflace. To vše může vést k tomu, že na přechodnou péči nebude jak navázat dlouhodobou péčí, a **k růstu rozpočtových výdajů.**

Dlouhodobá péče je z hlediska potřeb dítěte žádoucí a jak dokázala řada studií, pro stát **také ekonomičtější než ústavní péče.** Dlouhodobých pěstounů je stále nedostatečné množství a kvůli tomu se rok co rok umísťují do ústavní péče zcela zbytečně stovky dětí, které by jinak mohly vyrůstat v rodinném zázemí. Podle údajů organizace Lumos stát vynakládá **v průměru ročně o 133 540 Kč méně za umístění dítěte v dlouhodobé pěstounské péči,** než kolik stojí jeho pobyt v dětském domově.

Proto žádáme **o navýšení odměn a jejich navázání na minimální mzdu tak, aby odrážely situaci ve společnosti a motivovaly další rodiče k pěstounství alespoň ve výši:**

- při péči o jedno dítě rovné **minimální mzdě** (v současnosti 15 200 Kč),
- při péči o dvě děti nebo o jedno dítě se zdravotním postižením (ve stupni I) **1,5násobku minimální mzdy,**
- při péči o tři děti nebo o jedno zdravotně postižené dítě (II, III, IV) **2,2násobku minimální mzdy.**

2. Minimální navýšení odměny pěstouna na přechodnou dobu

Navrhované navýšení **2 000 Kč** (ze současných 20 000 Kč na 22 000 Kč) je **první od roku 2013** a neodpovídá ani inflaci. Minimální mzda vzrostla za tu dobu o **7 200 Kč**. Z čím dál více krajů zaznívá, že pěstounů na přechodnou dobu je nedostatek.

Roční náklady na péči o dítě v tzv. kojeneckých ústavech činí podle nezávislých analýz až 892 000 Kč, přitom umístění do přechodné **pěstounské péče vyjde na polovinu: 429 000 Kč**.

Vyzýváme proto k přehodnocení tohoto stavu a zvýšení odměny, opět **v souladu s minimální mzdou**, alespoň ve výši:

- **1,5násobku minimální mzdy**, jde-li o osobu v evidenci, která není současně osobou pečující,
- **2,2násobku minimální mzdy**, je-li osoba v evidenci zároveň pečující osobou, které je do péče svěřeno 1 dítě,
- **2,5násobku minimální mzdy**, je-li osoba v evidenci zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III nebo IV.

3. Minimálně navýšený příspěvek na doprovázení pěstounských rodin

Příspěvek na výkon pěstounské péče, tzv. doprovázení, je v návrhu zvýšen z 48 000 na 54 000 Kč ročně na jednu rodinu, tj. z 4 000 Kč na 4 500 Kč měsíčně, přestože experti opakovaně žádali o výraznější navýšení. Účelem příspěvku je poskytnout podporu náhradním rodičům tak, aby se dětem dostávala potřebná péče a nedocházelo k **předčasnému ukončení pěstounské péče, což jednoznačně dítě poškozuje. Doprovázející organizace nejsou jen „službou pro pěstouny“, jsou to pověřené osoby k sociálně-právní ochraně dětí, které OSPOD pomáhají zcela nezastupitelným způsobem v tom, aby byl brán ohled na zájmy dětí, a to i přístupem pěstounů.**

Zajišťují mj. **poradenství, povinné bezplatné vzdělávání, respitní péči, odbornou diagnostiku, terapie, které jsou zvláště u dětí poznamenaných traumaty (např. v souvislosti s domácím násilím) naprosto nezbytné, asistované kontakty s původní rodinou a také žádoucí pravidelné návštěvy v rodinách jako dohled nad naplňováním dohody o výkonu pěstounské péče.**

Příspěvek pro doprovázející organizace nebyl valorizován od 1. 1. 2013. Sociální služby již prošly navýšením příjmů, ale sociálně právní ochrana dětí včetně doprovázení zůstala opomenuta. Důsledkem tohoto stavu je rostoucí fluktuace zaměstnanců a obtížné hledání nových kvalifikovaných pracovníků, což **ohrožuje samou existenci tohoto sektoru služeb.**

Proto považujeme za nevyhnutelné tuto částku **stanovit na nejméně 65 000 Kč za rok, optimálně opět valorizovaně.** Jedná se o nejnižší možnou částku, která zajistí naplňování zákonného minima v nezbytné odbornosti. Analýzy skutečných potřeb pro optimální péči uvádějí průměrnou částku na rodinu ve výši **76 000 Kč za rok.**

4. Výše státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP a financování na základě obsazenosti

Pro zajištění finanční stabilizace zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) je klíčové změnit současný nevyhovující princip financování. ZDVOP je krizové zařízení, které musí být kdykoli připraveno poskytnout okamžitou pomoc, a z tohoto důvodu **není přípustné jej financovat na principu obsazenosti, jako je tomu v návrhu.**

Zvýšení příspěvku z 22 800 Kč na 30 000 Kč na první pohled vypadá jako zásadní pomoc, ve skutečnosti **jen legalizuje současnou praxi.** Dosavadní částka byla totiž tak nízká, že MPSV v posledních letech muselo

doplácet mimořádným dotačním titulem náklady tak, že příjmy dosáhly lehce přes 28 000 Kč. Zvýšení příspěvku je **ve skutečnosti nižší než 2 000 Kč**.

Proto doporučujeme, aby **příspěvek pro zřizovatele ZDVOP byl kombinací pevně stanovené částky 22 800 Kč a sumy odpovídající obsazenosti ve výši 7 200 Kč**. Protože se jedná o lůžkové zařízení, je třeba jeho financování zajistit jako u ostatních zařízení podobného typu, tedy bez ohledu na obsazenost.

5. Omezení umístování dětí do dětských domovů pro děti do 3 let ze sociálních důvodů

Ústavní péče pro nejmenší děti v České republice je nejen v rámci EU, ale celého vyspělého světa již raritou. Je dlouhodobě kritizována, naposledy v minulém roce rozhodnutím Evropského výboru pro sociální práva, který zkonstatoval, že v ČR dosud **nebyla přijata dostatečná opatření pro poskytování služeb pro děti do 3 let** v rodinném prostředí a komunitním prostředí rodinného typu.

Ústavní péče je v naprosté většině případů zbytečná, navíc **zvýšuje výdaje v oblasti zdravotnictví a sociální péče**, které by mohly být v souvislosti s náhradní rodinnou péčí vynaloženy účelněji. Z našich analýz vyplynulo, že za **náklady na pobytovou péči jednoho dítěte v dětském domově pro děti do 3 let by bylo možné podpořit 38 dětí vyrůstajících v rodině**.

Na jedné straně se investují značné prostředky do ústavní péče a na druhé straně chybí peníze pro praktickou pomoc ohroženým rodinám například na bydlení nebo péči o dítě. Díky včasné pomoci by mnoho dětí **nemuselo končit v ústavní péči a stát by ušetřil**.

Transformaci systému péče o ohrožené děti pro celou Českou republiku schválila vláda již v roce 2012 v Národní strategii ochrany práv dětí a v akčním plánu k jejímu naplnění. Přesto je v novele uveden zákaz umístování dětí do kojeneckých ústavů pouze ze sociálních důvodů.

Proto navrhuje, **aby novela uzákonila minimální věkovou hranici pro umístování dětí do ústavů: v první fázi na 3 roky, v druhé na 7 let, s odůvodněnými výjimkami v případě sourozeneckých skupin a dětí s velmi vážným zdravotním postižením**, jako je tomu v rozvinuté části světa i okolních zemích.

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci,

veškeré návrhy jsou vedeny našimi dlouholetými zkušenostmi přímo z terénu a z práce s jednotlivými dětmi a jejich rodinami. Vycházejí ze závěrů odborníků z oblasti psychologie a psychiatrie i lékařských zjištění českých i zahraničních vědců a specialistů na péči o ohrožené děti.

Respektují situaci v ČR a jsou zaměřeny na předcházení nadměrnému odebrání dětí z rodin a umístování do ústavů, ale také **zohledňují účelné a co nejefektivnější vynakládání finančních prostředků**.

V této oblasti více než v jiných platí, že **odstranění následků je násobně dražší než jejich prevence**. Věříme, že při péči o ohrožené děti půjde stranou lobby stran, ministerstev nebo zájmových skupin. **Na prvním místě by měl být zájem dětí, o jejichž osudu nyní rozhodujete**.

S pozdravem

David Svoboda, DIS.
předseda Asociace Dítě a Rodina, z. s.

Asociace Dítě a Rodina, z. s., je sdružením 86 organizací působících v oblasti péče o ohrožené děti. Svými aktivitami naplňují přání, aby každé dítě mohlo vyrůstat v rodinném prostředí. Pomáhají především dětem, které se ocitly v obtížné situaci. Asociace sdružuje desítky společností, mimo jiné organizace Nadace Sirius, Nadace J&T, Amalthea, Lumos, Centrum pro dítě a rodinu Valika, SOS dětské vesničky, Středisko náhradní rodinné péče a mnoho dalších institucí spolupracujících s dětskými domovy a centry pro pěstounskou a rodinnou péči.